

Φύλλο εργασίας 1ης ομάδας αρχαιολόγων (2η-6η διδακτικές ώρες)

Η Κωνσταντινούπολη των Κομνηνών

Ανήκετε στη μία από τις τρεις ομάδες των αρχαιολόγων. **Σκοπός σας είναι να μελετήσετε την πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας, με έμφαση στην περίοδο από τα τέλη 11ου ως τις αρχές του 13ου αιώνα, με τρόπο τέτοιο ώστε να μπορέσετε στη συνέχεια να δώσετε στους συμμαθητές-συναδέλφους σας μια ολοκληρωμένη ιδέα. Σας ενδιαφέρει, λοιπόν, να σχηματίσετε μια εικόνα για τη μορφή της πόλης. Σημεία αναφοράς για τη μελέτη σας πρέπει να αποτελέσουν τα τείχη, το παλάτι και, φυσικά, σημαντικοί χριστιανικοί ναοί της περιόδου.**

Βασική διευκρίνιση: Επειδή κατά την ενασχόλησή σας με το θέμα θα βρεθείτε αντιμέτωποι με ειδική ορολογία, να είστε έτοιμοι να αξιοποιείτε, σε όποια φάση είναι αναγκαίο, το ηλεκτρονικό λεξικό: http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/index.html

Επίσης, όπου στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις υπάρχει γλωσσάρι, φροντίστε να το χρησιμοποιήσετε.

1ο βήμα: Η απόκτηση μιας πρώτης γενικής ιδέας για το θέμα

Σε αυτή την πρώτη φάση, χρειάζεται να συγκεντρώσετε πληροφορίες για την Κωνσταντινούπολη γενικά (από την ίδρυσή της ως πρωτεύουσας της αυτοκρατορίας κεξ.). Θα σας βοηθήσει αυτή η παρουσίαση:

<http://exploringbyzantium.gr/EKBMM/Page?name=monument&lang=gr&id=6&sub=631&sub2=270>

Κρατήστε σημειώσεις για τις βασικές αλλαγές στη μορφή της πόλης διαχρονικά.

2ο βήμα: Αναζητώντας πληροφορίες ειδικά για την Κωνσταντινούπολη της εποχής των Κομνηνών

Μια ολοκληρωμένη αναφορά θα βρείτε εδώ:

<http://constantinople.ehw.gr/Forms/fLemma.aspx?lemmaid=10860&contlang=57>

Διαβάστε προσεκτικά και φτιάξτε έναν κατάλογο με τα σημαντικότερα μνημεία (μην ξεχάσετε τα σχετικά με το παλάτι, αλλά και δύο-τρεις ναούς).

3ο βήμα: Παρατηρώντας αναπαραστάσεις κωνσταντινουπολίτικων κτηρίων της εποχής

Στην ιστοσελίδα: <http://www.byzantium1200.com/contents.html> θα βρείτε αναπαραστάσεις σημαντικών οικοδομημάτων-κατασκευών που καθόριζαν τη μορφή της πόλης στην περίοδο που μας ενδιαφέρει (κάποιες κατασκευές είναι παλιότερες, αλλά κυριαρχούσαν στην πόλη).

Παρατηρήστε τα τείχη (αρ. 57, 65), το υδραγωγείο (αρ. 4), το παλάτι των Βλαχερνών (αρ. 11) και **περιγράψτε** τα. **Από τις εκκλησίες της περιόδου**, μπορείτε να διαλέξετε ανάμεσα στη Μονή Παντοκράτορος (αρ. 49), τη Μονή Παμμακαρίστου (αρ. 48) και τη Μονή Χώρας (αρ. 18). **Περιγράψτε σύντομα και μία από τις εκκλησίες** (ίσως η καλύτερη επιλογή είναι η Μονή Παντοκράτορος, για την οποία μπορείτε να διαβάσετε και εδώ:

http://constantinople.ehw.gr/Forms/fLemmaBodyExtended.aspx?lemmaid=10903&boithimata_State=&kefalaia_State=#chapter_5

4ο βήμα: Μια ματιά και στην Αγία Σοφία...

Μπορεί ο ναός της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη να χτίστηκε αιώνες πριν, παρέμεινε όμως ως το τέλος το σημαντικότερο θρησκευτικό καθίδρυμα της πόλης (και όχι μόνο). *Για την περίοδο των Κομνηνών μάλιστα, ενδιαφέρον έχει η παρατήρηση και ο σχολιασμός του ψηφιδωτού που βρίσκεται στο νότιο υπερώο του ναού και απεικονίζει το αυτοκρατορικό ζεύγος Ιωάννη Β΄ Κομνηνού και Ειρήνης.* Δείτε τη φωτογραφία εδώ:

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CF%89%CE%AC%CE%BD%CE%BD%CE%B7%CF%82_%CE%92%CE%84_%CE%9A%CE%BF%CE%BC%CE%BD%CE%B7%CE%BD%CF%8C%CF%82#/media/File:Byzantinischer_Mosaizist_um_1118_001.jpg

Περιγράψτε τη σύντομα, **σκεφτείτε** και **απαντήστε**: *Ποιος ο ρόλος μιας τέτοιας απεικόνισης μέσα στην Αγία Σοφία; (σημείωση: δεν είναι τα μόνα αυτοκρατορικά πορτραίτα στο συγκεκριμένο μνημείο) Ποιο είναι το μήνυμα που μεταδίδει μια τέτοια προσωπογραφία;*

5ο βήμα: Μια προσπάθεια προσέγγισης κάποιων (λίγο δυσκολότερων...) επιστημονικών κειμένων

Οποσδήποτε, το κείμενο που θα γράψετε για το μαθητικό συνέδριο δεν απαιτείται να βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με το αντίστοιχο ενός “κανονικού” αρχαιολόγου. Για να σχηματίσετε μια πιο ολοκληρωμένη ιδέα για την επιστήμη της αρχαιολογίας, καλό είναι να αφιερώστε λίγο χρόνο ξεφυλλίζοντας επιστημονικά άρθρα που έχουν θέματα σχετικά με όσα σας ενδιαφέρουν εδώ. Δείτε για παράδειγμα ένα άρθρο που αναφέρεται γενικά στην οργάνωση των βυζαντινών πόλεων (εσείς ασχοληθήκατε με την πρωτεύουσα):

- Χ. Μπούρας, Πολεοδομικά των μεσοβυζαντινών και υστεροβυζαντινών πόλεων, *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 20 (1998), 89-98.

<http://www.deltionchae.org/index.php/deltion/article/view/1197>

Υπάρχει κάτι που σας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση;

6ο βήμα: Η συγγραφή της ανακοίνωσης

Αξιοποιώντας όλα όσα είδατε και διαβάσατε και, φυσικά, τις σημειώσεις σας, συγκεντρώστε όλες τις πληροφορίες που θεωρείτε ότι δίνουν μια ολοκληρωμένη εικόνα της Κωνσταντινούπολης την εποχή των Κομνηνών. Τι κυριαρχούσε στην πόλη; Ποια θα ήταν η εντύπωση ενός κατοίκου ή ενός επισκέπτη της εποχής; Γράψτε ένα κείμενο 450 περίπου λέξεων. Αυτό το κείμενο θα παρουσιάσετε στους ιστορικούς -αρχαιολόγους συμμαθητές σας.

Προσοχή: Το κείμενο θα συνοδεύεται από ένα αρχείο ppt, το οποίο θα περιλαμβάνει οπτικό υλικό που εσείς θα επιλέξετε (μέχρι 6-10 διαφάνειες).

7ο βήμα: Το επιστημονικό συνέδριο

Δύο εκπρόσωποι της ομάδας θα κάνουν την ανακοίνωση και θα ακολουθήσει συζήτηση (για διευκρινίσεις, επίλυση αποριών, συμπληρώσεις κ.λπ.).

Προαιρετικά: ένας εκπρόσωπος από κάθε θεματική ενότητα θα αναλάβει να αναρτήσει την τελική ανακοίνωση, μαζί με το αρχείο παρουσιάσεων, στο ιστολόγιο της τάξης.